

Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego „Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów »Plan działania na rzecz integracji i włączenia społecznego na lata 2021–2027«”

[COM(2020) 758 final]

(2021/C 286/23)

Sprawozdawca: **Paul SOETE**

Wniosek o konsultację	Komisja Europejska, 14.1.2021
Podstawa prawna	Art. 304 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej
Sekcja odpowiedzialna	Sekcja Zatrudnienia, Spraw Społecznych i Obywatelstwa
Data przyjęcia przez sekcję	16.4.2021
Data przyjęcia na sesji plenarnej	27.4.2021
Sesja plenarna nr	560
Wynik głosowania	
(za/przeciw/wstrzymało się)	205/1/9

1. Wnioski i zalecenia

1.1. EKES z zadowoleniem odnotowuje, że opracowany przez Komisję plan działania na rzecz integracji i włączenia społecznego (zwany dalej „planem działania”) jest częścią kompleksowej odpowiedzi na wyzwania związane z migracją, przedstawionej w nowym pakiecie o migracji i azylu.

1.2. Aktualny plan działania ma szerszy zakres niż poprzedni plan. W przeciwieństwie do poprzedniego planu z 2016 r. zakres nowego planu działania obejmuje nie tylko migrantów, ale także obywateli Unii „wywodzących się ze środowisk migracyjnych”. Chociaż integracja jest ważna również dla tej kategorii obywateli, a także dla wszystkich obywateli i mieszkańców, skutkiem tego mogą też być mniej ukierunkowane działania, ponieważ problemy, z którymi borykają się osoby nowo przybyłe, różnią się od problemów migrantów drugiego i trzeciego pokolenia.

1.3. Narzędzia integracji i włączenia społecznego znajdują się głównie w rękach władz krajowych, regionalnych i lokalnych. Działania na poziomie UE mają charakter uzupełniający i mają na celu promowanie, ułatwianie i koordynowanie współpracy. W związku z tym w planie działania nie zawarto ogólnych ani szczegółowych celów dla państw członkowskich, a jedynie zalecenia. Biorąc pod uwagę obecną sytuację i wpływ pandemii, istnieje ryzyko, że kwestie związane z integracją zostaną uznane za mniej ważne.

1.4. Plan działania dotyczy wszystkich obszarów polityki, które mają zasadnicze znaczenie dla społeczno-gospodarczej i politycznej integracji nowo przybyłych migrantów, oraz zawiera przegląd inicjatyw europejskich w różnych dziedzinach mogących mieć wpływ na migrację i integrację. EKES zwraca uwagę, że prawdziwe wyzwania wiążą się z wdrażaniem tych strategii politycznych.

1.5. EKES popiera cele zaproponowane w planie działania w kluczowych obszarach sektorowych. Pragnie jednak również zwrócić uwagę, że są to raczej przykłady możliwych działań niż wymierne cele. Z tego powodu ich skuteczna realizacja wydaje się uzależniona od procesu monitorowania, który dopiero ma zostać wprowadzony. EKES zachęca Komisję, aby wdrożyła stałe monitorowanie realizacji planu działania.

1.6. W porównaniu z planem działania z 2016 r. więcej uwagi poświęca się teraz w ogólnym ujęciu wymiarowi integracji związanemu z płcią. Aspekt płci powinien być również podkreślony w poszczególnych sekcjach dotyczących obszarów sektorowych.

1.7. EKES podkreśla, że wątkiem przewijającym się w planie działania powinna być wartość pracy w ogólności, ponieważ praca we wszystkich swoich różnych formach jest kluczowym aspektem integracji i rozwoju osobistego.

1.8. Plan działania zawiera przegląd wszystkich instrumentów finansowania dostępnych w każdym z obszarów sektorowych. Wydaje się jednak, że instrumenty te zostały opracowane z myślą o ekspertach w dziedzinie dotacji, i EKES sugeruje, aby Komisja ułatwiła dostęp do finansowania, na przykład tworząc specjalny instrument na rzecz integracji. EKES obawia się również, że finansowanie integracji będzie stopniowo spychane na dalszy plan na liście priorytetów.

1.9. EKES podkreśla znaczenie społeczeństwa obywatelskiego w ogólności dla włączenia migrantów w ramy lokalnego stylu życia, a także wskazuje na szczególną rolę związków zawodowych i organizacji pracodawców.

2. Kontekst opinii

2.1. Plan działania na rzecz integracji i włączenia społecznego na lata 2021–2027 jest częścią kompleksowej odpowiedzi na wyzwania związane z migracją, przedstawionej w nowym pakcie o migracji i azylu. Plan ten opiera się na zobowiązaniach zawartych w Planie działania na rzecz integracji obywateli państw trzecich z 2016 r. i je aktualizuje. Będzie obowiązywać siedem lat i zostanie poddany przeglądowi śródkresowemu w 2024 r., zgodnie z wieloletnimi ramami finansowymi na ten sam okres.

2.2. Potrzeba opracowania planu działania wynika z uderzających różnic między migrantami a ludnością miejscową w zakresie poziomu wykształcenia, zatrudnienia, ubóstwa i warunków mieszkaniowych. Aby zilustrować te różnice, można przytoczyć odsetek młodych migrantów (w wieku 18–24 lat) niekształących się, niepracujących ani nieszkolących się (NEET), który wynosi w UE 21 % w porównaniu z 12,5 % w przypadku ludności miejscowej. Istnieje również istotna różnica między płciami – odsetek młodych migrantek należących do kategorii NEET wynosi 25,9 %⁽¹⁾.

2.3. Pandemia COVID-19 uwiarydliła głęboko zakorzenione nierówności w dostępie migrantów do opieki zdrowotnej, co niesie ze sobą ryzyko dla całego społeczeństwa. Pokazała również, że migranci częściej pracują w zawodach wymagających bliskich kontaktów międzyludzkich, a zatem są bardziej narażeni na zakażenie COVID-19.

2.4. Pełna integracja migrantów na rynku pracy może przynieść duże korzyści gospodarcze krajowym systemom opieki społecznej, w tym programom emerytalnym i w postaci dochodów podatkowych⁽²⁾. Jest to wygrana dla obu stron, ponieważ całkowita integracja daje korzyści także migrantom, umożliwiając im dostęp do systemu opieki społecznej w państwie przyjmującym.

2.5. Plan działania odnosi się do zestawu ogólnych kluczowych zasad i wartości wspólnych dla wszystkich strategii politycznych UE w zakresie włączenia społecznego, w tym do Europejskiego filaru praw socjalnych.

2.6. Konkretnie działania przedstawione w planie działania dotyczą następujących czterech obszarów sektorowych: kształcenie i szkolenie, zatrudnienie i umiejętności, zdrowie oraz warunki mieszkaniowe. W każdym z obszarów zidentyfikowano różnice w wynikach integracji. Działania te uzupełniono działaniami przekrojowymi, w tym budowaniem silnych partnerstw, zwiększaniem różnych możliwości finansowania, wspieraniem kontaktów ze społeczeństwem przyjmującym, zwiększaniem wykorzystania nowych technologii i narzędzi cyfrowych oraz monitorowaniem postępów w integracji.

2.7. EKES odnotowuje, że plan działania koncentruje się na procesie integracji jako takim, a nie na kwestii wjazdu do UE. Mimo to pragnie podkreślić, że kwestia łączenia rodzin pozostaje ważnym czynnikiem integracji pod względem prawnym i społecznym.

3. Uwagi ogólne

3.1. W przeciwieństwie do planu z 2016 r. zakres aktualnego planu działania obejmuje nie tylko migrantów, ale także obywateli Unii „wywodzących się ze środowisk migracyjnych”. EKES odnotowuje szerszy zakres planu, jako że aspekty integracyjne są ważne także dla tej ostatniej kategorii obywateli oraz dla wszystkich obywateli i mieszkańców. Pozwala to promować europejski styl życia, w którym prawa i potrzeby w zakresie włączenia społecznego wiążą się także z obowiązkami.

⁽¹⁾ Komisja Europejska, „Plan działania na rzecz integracji i włączenia społecznego na lata 2021–2027”, s. 5.

⁽²⁾ Tamże, s. 2.

3.2. Mimo to EKES obawia się, że szerszy zakres planu może również spowodować, że działania będą mniej ukierunkowane, a zatem mniej skuteczne. Problemy, z którymi borykają się osoby nowo przybyłe, różnią się od problemów migrantów drugiego i trzeciego pokolenia. Ponadto uwzględnianie potrzeb społecznych migrantów drugiego i trzeciego pokolenia w polityce migracyjnej i integracyjnej niesie ze sobą ryzyko stygmatyzacji tych osób i utrwalania rasizmu.

3.3. Plan działania Komisji zawiera dobry przegląd inicjatyw europejskich w różnych dziedzinach mających wpływ na migrację i integrację. Dokument ten dotyczy wszystkich najważniejszych obszarów polityki, które są niezbędne dla społeczno-gospodarczej i politycznej integracji nowo przybyłych migrantów. Omówiono w nim również dostępność funduszy oraz partnerstwa z instytucjami i organizacjami służące ułatwianiu integracji.

3.4. EKES podkreśla, że poza tymi strategiami politycznymi kluczowym czynnikiem integracji pozostaje praca i jako taką należy ją chronić i promować jako główny element całego planu.

3.5. EKES zwraca uwagę, że prawdziwe wyzwania wiążą się z wdrażaniem tych strategii politycznych. Na przykład nawet jeśli wcześniejsze kwalifikacje migrantów są uznawane, pracodawcy wahają się przed ich zatrudnieniem ze względu na brak wiary w poziom ich umiejętności. Ten problem wydaje się dotyczyć migrantów z Bliskiego Wschodu i Afryki Północnej oraz Azji Południowej i Środkowej.

3.6. Pozytywnym aspektem nowego planu działania jest zobowiązanie do zwiększenia zaangażowania władz regionalnych i lokalnych, społeczeństwa obywatelskiego, migrantów i organizacji reprezentujących ich interesy w unijną politykę w zakresie integracji i włączenia społecznego. EKES zauważa, że społeczeństwo obywatelskie powinno obejmować także związki zawodowe i organizacje pracodawców.

3.7. W planie działania słusznie uznaje się znaczenie udziału organów krajowych, regionalnych i lokalnych w polityce integracyjnej i promuje współpracę między tymi organami. W istocie należy zauważyć, że to w ich rękach znajduje się większość narzędzi integracyjnych. Działania na poziomie UE mają charakter uzupełniający i mają na celu promowanie, ułatwianie i koordynowanie współpracy tam, gdzie jest to przydatne. W związku z tym w planie działania nie zawarto ogólnych ani szczegółowych celów dla państw członkowskich, a jedynie zalecenia.

3.8. Ponieważ tekst planu nie ma charakteru wiążącego, a ostatecznie odpowiedzialne za politykę integracji na szczeblu krajowym są państwa członkowskie, EKES podkreśla, że potrzebne są wyraźne zobowiązania ze strony państw członkowskich UE oraz ustanowienie odpowiednich forów, w tym regularnych spotkań, w celu koordynacji polityki i oceny postępów.

3.9. Komisja jasno określiła, co chce osiągnąć w każdym obszarze. EKES popiera jej diagnozę i proponowane zamierzenia, ale zwraca uwagę na brak wyraźnych celów ogólnych lub dotyczących konkretnych działań. Skuteczna realizacja wydaje się uzależniona od procesu monitorowania, który należy wprowadzić.

3.10. W opinii SOC/649 (Nowy pakt o migracji i azylu)⁽³⁾ EKES zastanawiał się nad skalą i działaniami integracyjnymi i zapewnianym dla nich wsparciem. Narzędzia i zachęty oferowane różnym zainteresowanym stronom w planie działania mogą nie wystarczyć do sensownej poprawy integracji, zwłaszcza biorąc pod uwagę długoterminowy charakter działań w tej dziedzinie. Konieczne jest zatem monitorowanie wdrażania tego punktu.

3.11. Ważnym elementem planu działania jest finansowanie. W planie zachęca się państwa członkowskie i inne zainteresowane strony do pełnego wykorzystania funduszy unijnych. Zawiera on także przegląd wszystkich instrumentów finansowania dostępnych w każdym z obszarów sektorowych.

3.12. Chociaż włączenie problematyki integracji w główny nurt jest wymienione wśród zasad przewodnich planu działania, plan ten nie zawiera wystarczających wskazówek co do sposobu włączania polityki integracyjnej do ogólnych środków spójności społecznej.

⁽³⁾ Dz.U. C 123 z 9.4.2021, s. 15.

3.1.3. EKES z zadowoleniem przyjmuje uwzględnienie w nowym planie działania wymiaru integracji związanego z płcią. Jednocześnie podkreśla, że związane z płcią wyzwania w zakresie integracji wymagają większej uwagi i bardziej konkretnych działań w każdym z obszarów sektorowych.

4. Uwagi szczegółowe

4.1. Kształcenie i szkolenie

4.1.1. W planie działania słusznie stwierdzono, że kształcenie i szkolenie jest podstawą udanego uczestnictwa w życiu społecznym. Szkoły i inne placówki edukacyjne stanowią ważne środowisko dla budowania społeczeństwa integracyjnego i zwalczania segregacji. Ponadto zdobywanie edukacji obywatelskiej w zakresie demokracji i obywatelstwa stanowi podstawę aktywnego uczestnictwa w życiu społecznym, a jednocześnie zapobiega przyciąganiu młodych ludzi do ideologii ekstremistycznych. W tej dziedzinie należy zachęcać do aktywnego uczestnictwa w działaniach społeczeństwa obywatelskiego, ponieważ sprzyja to zaufaniu, spójności społecznej i budowaniu poczucia przynależności.

4.1.2. Jeśli chodzi o konkretne działania mające na celu poprawę uczestnictwa w kształceniu i szkoleniu, należy doprecyzować, na czym miałyby polegać wsparcie zapewniane przez Komisję, gdyż plan działania zawiera jedynie ogólne wzmianki o ukierunkowanych działaniach wspierających. Najbardziej konkretnym wymienionym działaniem jest zestaw narzędzi wraz z praktycznymi wytycznymi dotyczącymi wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem, który ma zostać opublikowany na początku 2021 r.

4.1.3. W planie działania wspomniano również, że potrzebne jest ułatwienie uznawania kwalifikacji nabytych w państwach trzecich. Zaproponowano w nim kilka instrumentów służących poprawie uznawania kwalifikacji: sieci ENIC-NARIC, program Erasmus, europejskie ramy kwalifikacji i portal Europass. Oprócz wzmocnienia istniejących instrumentów ważne jest również zidentyfikowanie i zanalizowanie utrzymujących się przeszkód w uznawaniu kwalifikacji, w tym braku zaufania i innych barier społecznych.

4.1.4. Komisja podkreśla znaczenie nauki języków i proponuje dalsze rozwijanie kompleksowych i przystępnych programów nauki języków. EKES uważa, że nauka języków powinna być centralnym elementem działań w dziedzinie kształcenia i zatrudnienia, począwszy od pierwszych etapów procesu integracji. Nauka języka społeczności przyjmującej zapewnia dostęp do odpowiedniego poziomu kształcenia i szkolenia, co ma daleko idące skutki dla integracji. Programy nauki języków powinny zatem opierać się również na podejściu holistycznym⁽⁴⁾.

4.1.5. W związku z przyszłym celem stworzenia gwarancji dla dzieci ważne jest zalecenie państwom członkowskim, aby wspierały lepszy dostęp migrujących dzieci do kształcenia poprzez zapewnienie, by procedury imigracyjne nie kolidowały z nauką szkolną ani w szerszym ujęciu z prawami dzieci. W ramach kształcenia powinno się oceniać indywidualne potrzeby migrujących dzieci z niepełnosprawnościami lub o innych potrzebach, zaspokajając te potrzeby i w rozsądny sposób się do nich dostosowywać, aby ułatwić rozwój osobowości, talentów i kreatywności oraz zdolności umysłowych i fizycznych tych dzieci, tak by wykorzystać ich pełny potencjał.

4.1.6. Wszystkie działania w tych obszarach powinny zmierzać ku stworzeniu włączających systemów edukacji na wszystkich poziomach i zagwarantowaniu uczenia się przez całe życie.

4.1.7. W planie podkreśla się znaczenie jak najwcześniejszego zrozumienia praw, kultury i wartości społeczeństwa przyjmującego dzięki kursom kształtującym świadomość obywatelską. Komisja proponuje wymianę dobrych praktyk w tych dziedzinach między państwami członkowskimi. Informacje dotyczące tych kwestii powinny być przekazywane w sposób zrozumiały i dostępny dla wszystkich.

4.2. Zatrudnienie i umiejętności

4.2.1. W tym obszarze dobrze określono diagnozę problemu i globalne cele oraz pokazano znaczenie wkładu migrantów w gospodarkę, zwłaszcza w czasach kryzysu związanego z COVID-19. W planie działania podkreślono również, że nie tylko pracownicy migrujący, ale również przedsiębiorcy migrujący będą kluczem do wzrostu gospodarczego w trakcie pandemii i po jej zakończeniu.

⁽⁴⁾ W kwestii docelowych poziomów znajomości języka do celów integracji – zob. także opinia SOC/641 „Integracja kobiet, matek i rodzin ze środowisk migracyjnych w państwach członkowskich UE oraz docelowe poziomy znajomości języka do celów integracji” (opinia rozpoznawcza na wniosek prezydencji niemieckiej) (Dz.U. C 10 z 11.1.2021, s. 1).

4.2.2. Z myślą o tym, by osiągnąć wymienione cele, w planie działania zachęca się do korzystania z istniejących narzędzi UE, w tym takich jak Europejskie Partnerstwo na rzecz Integracji, współpraca z partnerami społecznymi i gospodarczymi, inicjatywa „Pracodawcy razem na rzecz integracji”, Program InvestEU wspierający przedsiębiorczość, Europejska Sieć Integracji, sieć publicznych służb zatrudnienia i platforma Europass w celu wymiany i upowszechniania praktyk w zakresie oceny umiejętności, narzędzie do tworzenia profilu umiejętności obywateli państw trzecich w celu ułatwienia walidacji umiejętności, a także przygotowywany program „Obywatele, Równość, Prawa i Wartości” służący wspieraniu osób wywodzących się ze środowisk migracyjnych.

4.2.3. Wśród innych celów w planie działania wymieniono również przewyższenie trudności w dostępie do usług finansowych i informacji, ale nie zaproponowano żadnych konkretnych działań w celu wyeliminowania tych przeszkód. W tym względzie plan działania powinien sprzyjać wzmocnieniu pozycji pracowników migrujących poprzez zapewnienie dostępu – w zrozumiałych i dostępnych formatach – do informacji finansowych i prawnych, mechanizmów składania skarg oraz bezpiecznego zgłaszania.

4.2.4. W planie działania słusznie podkreśla się znaczenie zapewnienia skuteczniejszych i szybszych systemów lub testów oceny umiejętności, z uwzględnieniem również dotychczasowych doświadczeń w tym zakresie.

4.2.5. Niemniej jednak narzędzia oceny umiejętności nie wystarczą do zapewnienia szerszego dostępu do rynku pracy; konieczne jest podjęcie działań w celu rozwiązania problemu braku zaufania i dyskryminacji. Ważne jest zapewnienie wsparcia i konkretnych wytycznych krajowym agencjom zatrudnienia i zainteresowanym stronom w sektorze zatrudnienia w celu opracowania polityki antidyskryminacyjnej i promowania uczestnictwa na wszystkich poziomach. Niezwykle istotne jest również zalecanie krajowych strategii politycznych, które zapewnią obywatelom państw trzecich większy i łatwiejszy dostęp do wszystkich sektorów zatrudnienia poprzez uproszczenie procedur wizowych.

4.2.6. W planie działania należy ponadto podkreślić znaczenie promowania szerszego dostępu do przygotowania zawodowego, staży, szkolenia zawodowego, a nawet wolontariatu, które mogą prowadzić do uzyskania odpowiedniej pracy w pełnym wymiarze godzin. Dzięki temu migranci i mieszkańcy wywodzący się ze środowisk migracyjnych będą mieli możliwość podjęcia pracy, zwiększenia umiejętności i uzyskania dochodu pozwalającego na utrzymanie siebie i swoich rodzin. W szczególności programy promujące dostęp młodych ludzi do rynku pracy (np. gwarancja dla młodzieży) powinny zawierać przepisy szczegółowe gwarantujące udział obywateli państw trzecich.

4.2.7. W planie działania należy również przewidzieć ukierunkowane działania służące wzmocnieniu pozycji migrantek i uchodźczyń oraz poprawę ich dostępu do rynku pracy, w tym poprzez zwiększenie środków przeciwdziałania handlowi ludźmi oraz poprzez wsparcie konkretnych potrzeb.

4.3. Zdrowie

4.3.1. Co ważne, w planie działania podkreślono, że pandemia COVID-19 uwidoczniła głęboko zakorzenione nierówności w dostępie do usług zdrowotnych, które to nierówności mogą stanowić ryzyko dla całego społeczeństwa.

4.3.2. W świetle pandemii EKES uważa, że wszyscy migranci, w tym migranci o nieregulowanym statusie, powinni mieć dostęp do podstawowej opieki zdrowotnej, a w szczególności do testów i szczepień, we wszystkich państwach członkowskich UE.

4.3.3. Jeśli chodzi o proponowane działania, Komisja wspomina o możliwościach finansowania ze środków Funduszu Azylu, Migracji i Integracji, EFS+, EFRR oraz w ramach przyszłego programu „Obywatele, Równość, Prawa i Wartości”. W planie działania słusznie zachęca się do korzystania z funduszy unijnych w celu świadczenia usług zdrowotnych.

4.3.4. EKES podkreśla, że kluczowe znaczenie ma zalecenie, by państwa członkowskie usuwały bariery w dostępie do usług zdrowotnych oraz bariery w ramach usług zdrowotnych, w tym poprzez kampanie informacyjne na temat krajowych systemów opieki zdrowotnej oraz ocenę i zaspokajanie indywidualnych potrzeb zdrowotnych migrantów z niepełnosprawnościami.

4.3.5. EKES podkreśla, że ważne jest podnoszenie świadomości na temat zdrowia psychicznego migrantów i wspieranie tego zdrowia w ramach procesu integracji, zwłaszcza w obliczu trwającej pandemii, także poprzez zapewnienie usług w zakresie zdrowia psychicznego uwzględniających specyfikę kulturową.

4.3.6. Działania na rzecz zapewnienia lepszego dostępu do usług zdrowotnych powinny obejmować swoim zasięgiem także ośrodki dla cudzoziemców przyjmujące osoby ubiegające się o azyl, zwłaszcza w ramach przygotowywania nowego programu w dziedzinie zdrowia.

4.4. Warunki mieszkaniowe

4.4.1. Jak zapowiedziano w ramach inicjatywy „Fala renowacji”, Komisja podejmie inicjatywę dotyczącą przystępnych cenowo mieszkań i będzie promować wolne od segregacji, godne, dostępne i przystępne cenowo mieszkania. Szczególna uwaga zostanie poświęcona modelom mieszkalnictwa samodzielnego (zamiast mieszkalnictwa zbiorowego) dla osób ubiegających się o azyl.

4.4.2. Wśród celów wymienionych w tym obszarze priorytetem powinno być zwalczanie dyskryminacji na rynku mieszkań i zmniejszanie segregacji ze względu na miejsce zamieszkania.

4.4.3. Powinno to również obejmować większy nacisk na rozbudowę przystępnych cenowo mieszkań, w tym mieszkań socjalnych, poprzez włączenie do głównego nurtu polityki rozwiązania skierowane do obywateli państw trzecich, jak również do wszystkich mieszkańców potrzebujących mieszkań^(?).

4.4.4. Należy zachęcać państwa członkowskie, aby korzystały również z funduszy unijnych w celu opracowywania i egzekwowania mechanizmów dostępu do wymiaru sprawiedliwości w przypadkach nadużyć związanych z mieszkaniami.

4.5. Partnerstwa na rzecz skutecznego procesu integracji

4.5.1. Komisja zamierza wzmocnić Europejską Sieć Integracji poprzez zapewnianie państwom członkowskim ukierunkowanego finansowania i budowania zdolności.

4.5.2. Szczególną uwagę poświęcono wsparciu władz lokalnych i regionalnych, w tym rozbudowaniu miejskiej akademii integracji i wzmocnianiu dialogu międzywyznaniowego wśród społeczności, wspieraniu miast w zapobieganiu radykalizacji postaw w ramach inicjatywy „Miasta UE przeciwko radykalizacji postaw” uruchomionej w 2019 r. EKES podkreśla znaczenie dialogu międzywyznaniowego dla integracji.

4.5.3. W planie działania wspomniano także o dorocznym Europejskim Forum Migracji organizowanym we współpracy z EKES-em, a w szczególności z jego tematyczną grupą analityczną IMI, jako sposobie wspierania konsultacji ze społeczeństwem obywatelskim i organizacjami diaspor.

4.5.4. Wreszcie, w planie zapowiedziano wsparcie dla fundacji i organizacji poprzez dialog strukturalny dotyczący integracji migrantów oraz badanie możliwych narzędzi współpracy, lecz nie sprecyzowano, na czym to wsparcie mogłoby polegać.

4.6. Lepsze możliwości finansowania unijnego

4.6.1. Aspekty związane z finansowaniem są wątkiem przewijającym się przez wszystkie działania zaproponowane w planie i są powiązane z wieloletnimi ramami finansowymi na lata 2021–2027. Przedstawiono przegląd głównych funduszy unijnych, które wspierały integrację i włączenie społeczne w latach 2014–2020, ale nie podano danych liczbowych dotyczących przyszłości. EKES zdaje sobie sprawę, że trzeba poczekać na zakończenie etapu programowania, by wiedzieć, ile środków państwa członkowskie przeznaczą w ramach każdego funduszu na kwestie integracji.

4.6.2. Lista funduszy, które można wykorzystać na rzecz integracji i włączenia społecznego lub które są istotne dla działań wspierających migrantów, jest imponująca i obejmuje m.in. Fundusz Azylu, Migracji i Integracji, EFS+ oraz EFRR. Jednocześnie należy doprecyzować synergie z innymi funduszami, np. z programem Erasmus+, Instrumentem na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności, EFRROW i InvestEU. W ramach Instrumentu Wsparcia Technicznego, gdy zostanie on przyjęty, będzie również możliwe udzielenie państwom członkowskim wsparcia w celu opracowania lub ulepszenia polityki w zakresie integracji i włączenia społecznego. Wreszcie, przyszły program „Obywatele, Równość, Prawa i Wartości” mógłby również odegrać rolę w finansowaniu konkretnych działań skierowanych do obywateli Unii wywodzących się ze środowisk migracyjnych. Zdecydowano się na duży portfel możliwych funduszy, ale lepszym rozwiązaniem mogłoby być postawienie na konkretne fundusze przeznaczone na kwestie związane z integracją. EKES sugeruje, aby Komisja ułatwiła dostęp do finansowania, na przykład tworząc specjalny instrument na rzecz integracji migrantów.

^(?) Zob. przegląd innowacyjnych rozwiązań mieszkaniowych sprzyjających włączeniu społecznemu w: Housing Europe Observatory, 2018. *Housing & Migration. Research Briefing*. Housing Europe Observatory, Bruksela.

4.6.3. W tym kontekście ważna jest również europejska gwarancja dla dzieci, ponieważ do dzieci znajdujących się w najbardziej niekorzystnej sytuacji należą też dzieci wywodzące się ze środowisk migracyjnych.

4.6.4. Złożoność finansowania unijnego sprawia, że zestaw narzędzi opracowany w 2018 r. należy uaktualnić do celów wykorzystania funduszy na integrację w okresie programowania 2021–2027.

4.6.5. Innym interesującym aspektem polityki finansowania jest zamiar Komisji, aby rozwijać partnerstwa publiczno-prywatne z fundacjami i prywatnymi darczyńcami.

4.7. Wspieranie uczestnictwa w życiu społeczeństwa przyjmującego i kontaktów z jego członkami

4.7.1. EKES z zadowoleniem przyjmuje pomysł zaangażowania nowo utworzonej grupy ekspertów ds. opinii migrantów, złożonej z migrantów i organizacji reprezentujących ich interesy, w opracowywanie i wdrażanie przyszłej polityki w dziedzinie migracji, azylu i integracji. Mogłoby to przyczynić się do zwiększenia udziału migrantów i obywateli Unii wywodzących się ze środowisk migracyjnych w procesie konsultacyjnym, a także zagwarantować, że polityka będzie odzwierciedlała rzeczywiste potrzeby. Z tych powodów ważne jest, aby stworzyć możliwości dwukierunkowej wymiany między obywatelami państw trzecich a społecznościami przyjmującymi, poczynając od wczesnych etapów przyjmowania i integracji migrantów.

4.7.2. Celem planu działania jest promowanie dialogu i podniesienie świadomości wszystkich Europejczyków na temat realiów integracji i migracji. Istnieje jednak ryzyko, że cel ten jest zbyt ogólnikowy, pomimo wyraźnych starań podjętych w celu zwiększenia wiedzy na temat faktów i liczb. Zmiana narracji na temat migracji w świadomości publicznej jest absolutną koniecznością, a EKES zastanawia się, co zostanie zrobione, by to osiągnąć.

4.7.3. EKES popiera takie inicjatywy jak festiwale piłkarskie skierowane do młodych migrantów w miastach będących gospodarzami mistrzostw Europy w piłce nożnej, co może mieć dobry wpływ na pozytywną narrację na temat migracji. Inne tego rodzaju środki ad hoc, takie jak nagrody integracyjne dla lokalnych szkół lub społeczności/organizacji, mogą jednak wzmocnić postrzegane różnice i stygmatyzować pewne grupy.

4.8. Zwiększenie wykorzystania nowych technologii i narzędzi cyfrowych

4.8.1. W opracowanym przez Komisję planie działania słusznie dostrzeżono realne ryzyko powstania przepaści cyfrowej między migrantami a ludnością miejscową z różnych powodów: 8,1 % osób urodzonych poza Europą nie stać na komputer, w porównaniu z 3,1 % osób miejscowych, a rodzice w rodzinach migrantów mogą mieć większe trudności w pomaganiu swoim dzieciom w zdalnym uczeniu się.

4.8.2. W planie działania zalecono zwiększenie umiejętności cyfrowych migrantów, ale nie zawarto konkretnych propozycji ani celów dotyczących tego, jak należy to osiągnąć w praktyce.

4.8.3. Ciekawym pomysłem jest zaangażowanie migrantów w tworzenie i świadczenie cyfrowych usług publicznych. EKES zakłada, że udało się to już osiągnąć odnośnie do działań administracyjnych UE.

4.9. Monitorowanie postępów: w kierunku opartej na dowodach polityki integracji i włączenia społecznego

4.9.1. EKES z zadowoleniem przyjmuje cel, jakim jest doprowadzenie do debaty na temat migracji, która w większym stopniu opierałaby się na faktach. Jeśli do osiągnięcia tego celu mogą przyczynić się lepsze dane i narzędzia prezentacji, należy je gromadzić, opracowywać i rozpowszechniać. Wskaźniki UE dotyczące integracji są dostępne od 2010 r., ale pomimo szeroko zakrojonych działań nadal istnieją luki w wiedzy. W tym względzie użytecznymi narzędziami mogłyby być nowy barometr i wspólna tabela wyników umożliwiające przeprowadzenie porównań między krajami i pomiędzy różnymi etapami w czasie.

Bruksela, dnia 27 kwietnia 2021 r.

Christa SCHWENG
Przewodnicząca
Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego